

Φιλώντας τα λείψανα πέντε γυναικών κι ενός βρέφους

της Νίκης Κουλέρμου

Ένα βμνηνο βρέφος που δεν πρόλαβε να βαφτιστεί, αλλά άκουσε στο όνομα Αντρέας, όπως ο παππούς του, Αγγελική Κυριάκου (Θεμιστοκλέους), ετών 25, η μητέρα του βρέφους..., οι Θεμιστούλα Α. Θεμιστοκλέους, ετών 21, Μάρω Α. Θεμιστοκλέους, ετών 19, Σούλα Α. Θεμιστοκλέους, ετών 11, Ελένη Θεμιστοκλέους, ετών 46, η μητέρα των τεσσάρων κοπέλων, Η αδελφή της Ελένης και ο σύζυγός της και το παιδί τους...

Σύνολο εννιά άμαχοι και επιπλέον τρεις στρατιώτες... Όλων τα λείψανα βρέθηκαν στο Τραχώνι Κυθρέας.

Τον Αύγουστο του 1974 ήταν η τελευταία φορά που τα αδέρφια τους, Βάσος και Παναής Θεμιστοκλέους, είχαν δει ζωντανές τις αδελφές και τη μητέρα τους. Έτρεχαν να γλιτώσουν από τη φωτιά του πολέμου. Ο Παναής ήταν τότε μόλις 16 χρόνων. Ακόμα δεν μπορεί να μιλήσει για εκείνα τα γεγονότα. Δεν μπορεί να βγάλει με λόγια τις τελευταίες εικόνες που είχε από τη μητέρα του και τις αδελφές του. Δεν μπορεί να περιγράψει την τελευταία ματιά που αντάλλαξαν όταν αυτός και ο πατέρας του τραυματισμένοι έφευγαν με μια καρότσα, ενώ οι τέσσερις αδελφές του και η μητέρα του ήταν ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό που έτρεχε να σωθεί. «Δεν μπορώ να μιλήσω. Αν αρχίσω να μιλώ, θα κλαίω. Συγγνώμη». Ήταν η κουβέντα που μας είπε ο κ. Παναής από το τηλέφωνο.

Συγγνώμη; Γιατί ζητάς συγγνώμη, άνθρωπέ μου; Άλλοι είναι αυτοί που θα πρέπει να πουν συγγνώμη στους συγγενείς των αγνοουμένων και των θυμάτων του δίδυμου εγκλήματος του 1974. Για την τραγωδία που ζουν και κουβαλούν στις ψυχές τους εδώ και 41 χρόνια, για το γεγονός ότι όσοι χάθηκαν, χάθηκαν προδομένοι και οι αγώνες μιας γενιάς δεν κατάφεραν ακόμα να δικαιώσουν τις θυσίες τους. Για το γεγονός ότι ένας έφηβος, όπως ήσουν εσύ τότε, υποχρεώθηκε να κουβαλάς εικόνες τρόμου και φρίκης στην ψυχή και στο μυαλό σου για το υπόλοιπο της ζωής σου! Για τον αβάστακτο πόνο που κουβαλούν ακόμα όσοι έτρεχαν να γλιτώσουν από τα πυρά του Τούρκου εισβολέα.

Και δεν ήταν μόνο η οικογένεια του Παναή και του Βάσου Θεμιστοκλέους. Ήταν κι άλλος κόσμος που έτρεχε τότε να σωθεί. Ήταν και ο ίδιος ο Παναής και ο πατέρας του που τραυματίστηκαν, αλλά σηκώθηκαν και έτρεξαν να προλάβουν την καρότσα για να γλιτώσουν... Οι γυναίκες είχαν ήδη τρέξει για να βοηθήσουν τον γαμπρό της αδελφής της Ελένης, τον Νικόλα Γιακουμή, που είχε τραυματιστεί λίγο νωρίτερα. Υπήρχαν και άλλες οικογένειες που έτρεχαν να σωθούν όταν έσπασε ο κλοιός της Μίας Μηλιάς. Άλλοι τα κατάφεραν, άλλοι όχι.

Δεν είναι τυχαίο που ο Βάσος Θεμιστοκλέους εικάζει ότι στην ίδια περιοχή πρέπει να είναι θαμμένοι κάπου εκεί κοντά και άλλοι άνθρωποι...

Ο Βάσος Θεμιστοκλέους, έφεδρος τότε στρατιώτης στο Τζιάος, δεν ήξερε όπως μας είπε αν θα αντέξει να δει τα λείψανα της μητέρας και των αδελφών του. Γιατί η υγεία του είναι κλονισμένη από αρκετά προβλήματα. «Σκέφτηκα όμως ότι αφού βγήκα ζωντανός από μια χειρουργική ανοικτής καρδιάς, θα το αντέξω κι αυτό... Ταράχτηκα, αλλά άντεξα», μας είπε αλλά συμπλήρωσε, «αυτό που είδαμε ήταν τραγικό. Δύο κόκαλα της μιας αδελφής. Μόνο το κρανίο της άλλης. Να φαίνονται τα σημάδια από κτυπήματα στο κεφάλι της τρίτης αδελφής μου... Μόνο οι σκελετοί της μεγαλύτερης από τις αδελφές μου, της Αγγελικής, μαζί με το βρέφος της, βρέθηκαν ολόκληροι», περιγράφει ο κ. Βάσος. Οστά και αντικείμενα είχαν εντοπιστεί με εκσκαφή που προχώρησε σε βάθος μόλις 35 εκατοστά. Πράγμα που μπορεί να υποθέσει κανείς πόσο πρόχειρα και βιαστικά είχαν θα-

φτεί οι άνθρωποι, σε χωράφι δίπλα ακριβώς από το σπίτι του κοινοτάρχη Τρακωνίου... του Ανδρέα Σαββίδη που έχει επίσης δύο γιους και ένα γαμπρό αγνοούμενους.

Ο πατέρας του Βάσου και του Παναή Θεμιστοκλέους, ο Αντρέας Χριστοδούλου Θεμιστοκλέους, πέθανε το 1988 σε ηλικία 63 χρόνων χωρίς να έχει την «τύχη» να ξαναδεί τις αγαπημένες του, ούτε καν να φιλήσει τα λείψανά τους...

Την περασμένη βδομάδα οι συγγενείς των αγνοούμενων κοπέλων και της κυρα-Ελένης μάζεψαν όση δύναμη ψυχής τους απέμεινε, για να τις ξαναδούν, αυτή τη φορά στο ανθρωπολογικό εργαστήρι στο αεροδρόμιο Λευκωσίας... Η προσπάθεια που άρχισε από το 2012 έμελλε να αποδώσει... αυτά που απέδωσε. Λίγα οστά, εικόνες φρίκης και έντονα αισθήματα πόνου στην ψυχή για όσους έμειναν να θυμούνται 41 χρόνια μετά.

Η κηδεία των αγνοουμένων με όλες τις δέουσες τιμές είναι το λιγότερο που οφείλει η πολιτεία σ' αυτή την οικογένεια.

Το κλειδί του σπιτιού, η ματόπετρα και η πιπίλα...

«Νεκροτομείο» το λέω εγώ, μας λέει ο Λένος, γιος του Βάσου Θεμιστοκλέους, 40 χρόνων σήμερα. Ο ίδιος καταγράφει και περιγράφει, σαν να βλέπει μπροστά του ένα-ένα τα αντικείμενα που βρέθηκαν δίπλα στα οστά των θείων και της γιαγιάς του. Με κύριο το κλειδί του σπιτιού που είχε μαζί της η γιαγιά Ελένη... Και ένα τσαντάκι με μια λίρα και ένα διπλοσέλινο... Και η λαστιχένια «ρόβα», η πιπίλα του μωρού, τα λείψανα του οποίου ήταν στην αγκαλιά της μαμάς του, της Αγγελικής... Το φορμάκι του με καρφισωμένη τη ματόπετρά του, η ρούχινη πάνα του! Η αρραβώνα της γιαγιάς και η αρραβώνα της θείας Αγγελικής. Μια Παναγίτσα, ένα δακτυλίδι με πέτρα, μια ρούχινη πάνα, υπολείμματα από τα φορέματα των κοπέλων...

Αυτά τα λίγα αντικείμενα, τα οστά, οι τελευταίες εικόνες από τη ζωή της οικογένειας που σκορπίστηκε από τη φωτιά του πολέμου στους πέντε ανέμους και στην ουσία ξεκληρίστηκε... γράφουν τον επίλογο του άδικου χαμού.

Πηγή: Εφημερίδα «Χαραυγή»

